

REPUBLIKA SLOVENIJA
DRŽAVNI SVET

Komisija za gospodarstvo, obrt, turizem in finance

Številka: 450-03-1/2024/5 EPA 1354-IX
Ljubljana, 7. 5. 2024

Komisija za gospodarstvo, obrt, turizem in finance je, na podlagi drugega odstavka 56. člena Zakona o Državnem svetu (Uradni list RS, št. 100/05 - uradno prečiščeno besedilo, 95/09 - odl. US in 21/13 - ZFDO-F in 81/18-odl. US) in 20. člena Poslovnika Državnega sveta (Uradni list RS, št. 70/08, 73/09, 101/10, 6/14, 26/15, 55/20, 123/20, 67/22 in 69/23), pripravila

Mnenje

k Predlogu zakona o postopku sodnega varstva nekdanjih imetnikov kvalificiranih obveznosti bank ZPSVIKOB-1, EPA 1354-IX

Komisija Državnega sveta za gospodarstvo, obrt, turizem in finance (v nadaljevanju Komisija) je na 12. Izredni seji 6. maja 2024 obravnavala **Predlog zakona o postopku sodnega varstva nekdanjih imetnikov kvalificiranih obveznosti bank ZPSVIKOB-1 EPA 1354-IX**, ki ga je Državnemu zboru v obravnavo po skrajšanem postopku predložila Vlada Republike Slovenije.

Komisija predlog zakona **podpira**.

* * *

Predlog zakona je predstavila predstavnica Ministrstva za finance gospa Urška Cvelbar, generalna direktorica direktorata za finančni sistem.

Povedala je, da je zaradi razveljavitve Zakona o postopku sodnega in izvensodnega varstva nekdanjih imetnikov kvalificiranih obveznosti bank je Vlada Republike Slovenije pripravila nov zakon s podobno vsebino, ob upoštevanju odprave ugotovljene neustavnosti prejšnjega zakona. Po prejšnjem zakonu je bila kot plačnica morebitnih odškodnin nekdanjim imetnikom kvalificiranih obveznosti bank določena Banka Slovenije, kar je Ustavno sodišče spoznalo za neustavno rešitev, zato nov predlog zakona kot plačnico morebitnih odškodnin določa Republiko Slovenijo.

Najprej je predstavila bistvene rešitve predloga zakona kateri vzpostavljajo učinkovit postopek sodnega varstva nekdanjih imetnikov kvalificiranih obveznosti bank.

Predlog zakona nekdanjim imetnikom v prvi vrsti zagotavlja dostop do vseh podatkov in informacij, ki so bili podlaga za izvedbo bančne sanacije v letih 2013 in 2014.

Slednje se omogoča z:

- javno objavo nekaterih dokumentov na spletni strani Banke Slovenije, predvsem pa z neposrednim dostopom do dokumentov in podatkov v virtualni podatkovni sobi, ki bo vzpostavljena po posamezni banki, ki je bila vključena v bančno sanacijo, in
- pridobitvijo podatkov in dokumentov preko sodišča, kar pomeni, da lahko nekdanji imetniki sodišču predlagajo, da tretjim osebam naloži razkritje še dodatnih dokumentov, za katere menijo, da so pri njih in da so pomembni za razjasnitev dejanskega stanja.

Predlog zakona v primerjavi s prejšnjim zakonom vsebuje še nekaj institutov, ki bodo vzpostavili učinkovit sistem sodnega varstva. V prvi vrsti gre za možnost izdelave predhodnega mnenja o tem, ali je nekdanjim imetnikom zaradi učinka izrednih ukrepov Banke Slovenije nastala škoda v višini, ki je višja od škode, ki bi jim nastala, če izredni ukrepi ne bi bili izrečeni in bi šle največje tedanje slovenske banke v stečaj.

Predhodno mnenje bo pripravila skupina sedmih neodvisnih strokovnjakov (odbor), ki jih bodo predlagali upravičeni predlagatelji, in sicer bo Vlada Republike Slovenije predlagala dva člana, Banka Slovenije bo predlagala enega člana, reprezentativna združenja, ki delujejo v interesu nekdanjih imetnikov bodo predlagala tri člane, sedmega, ki bo hkrati predsednik odbora, pa bo predlagalo sodišče. Na podlagi predhodnega mnenja bodo lahko nekdanji imetniki kvalificiranih obveznosti bank ocenili možnost uspeha v pravdi in se tudi na tej podlagi odločili ali bodo vložili tožbeni zahtevek.

Če bo s predhodnim mnenjem ugotovljeno, da bi vsi ali nekateri nekdanji imetniki prejeli plačilo iz naslova imetništva kvalificiranega instrumenta, ko izredni ukrep ne bi bil izrečen, bo Vlada Republike Slovenije pripravila poravnalno shemo za posamezne razrede kvalificiranih obveznosti posameznih bank, pri čemer bo izplačilo po poravnalni shemi znašalo 60 % škode, ki je posameznemu nekdanjemu imetniku nastala zaradi izrednega ukrepa. Kljub izdelavi predhodnega mnenja in vzpostavitvi poravnalne sheme to ne pomeni odprave pravice nekdanjih imetnikov kvalificiranih obveznosti bank, da vložijo tožbo pred pristojnim sodiščem in po sodni poti izkazujejo utemeljenost povračila škode zaradi izrednih ukrepov, ki jih je izdala Banka Slovenije.

Zelo pomembna novost je tudi možnost vlaganja kolektivnih odškodninskih tožb ob smiselni uporabi zakona, ki ureja kolektivne tožbe. Kolektivna odškodninska tožba je pomemben institut za učinkovito obvladovanje te problematike, s katerim se rešuje problem vlaganja velikega števila individualnih tožb in s tem preobremenjenost sodstva.

Pri tem se bo uporabil sistem izključitve, ki pomeni, da bodo v kolektivno odškodninsko tožbo vključeni vsi nekdanji imetniki po posamezni banki, ki ne bodo izrecno zahtevali svoje izključitve.

Nadalje predlog zakona ureja združitev pravnih in vzorčni postopek, ki bosta dopustna le v primeru, ko kolektivne odškodninske tožbe ne bodo vložene v roku ali pa jih sodišče ne bo odobrilo. Smiselno namreč je, da so vprašanja, o katerih bo odločalo sodišče in ki so skupna vsem postopkom, ki bodo vodeni v skladu s tem zakonom, rešena enako za vse. Sodišče bo po prejemu odgovora na tožbe s sklepom združilo posamezne pravde, v katerih so tožniki različnih redov kvalificiranih obveznosti in njihovi zahtevki izvirajo iz iste odločbe Banke Slovenije ter jih obravnavalo v vzorčnem postopku v skladu z zakonom, ki ureja pravdni postopek.

Zelo pomembno je, da bo dokazno breme v sodnih postopkih po tem zakonu na toženi stranki, tj. Banki Slovenije, ki bo morala dokazati, da so obstajali razlogi za izredne ukrepe in da pri izreku teh ukrepov ni prišlo do kršitve načela, da delničarji in drugi upniki niso izgubili več, kot bi v primeru, če izredni ukrepi ne bi bili izrečeni in bi šle zaradi tega banke takrat v stečaj. S tem se naslavlja tudi eno od ugotovitev Ustavnega sodišča, ki prvi, da so nekdanji imetniki kvalificiranih obveznosti bank v odnosu z Banko Slovenije šibkejša stranka.

Ker po odločitvi Ustavnega sodišča Banka Slovenije ne more biti plačnica morebitnih odškodnin, je plačnica po predlogu zakona Republika Slovenija, ki bo v ločenem sodnem postopku lahko od Banke Slovenije zahtevala povrnitev škode, če je Banka Slovenije ali oseba, ki je ravnala po njenem pooblastilu, ravnala v nasprotju z dolžnostjo skrbnega ravnanja oz. krivdno.

Pridobljena je bila tudi določba Evropske centralne banke kot obvezna sestavina. Določba se bo implementirala na ta način, da obvezne rezerve Banke Slovenije v primeru izplačil ne bodo padle pod 1%, saj drugače trčimo ob problem neodvisnosti Banke Slovenije.

* * *

V razpravi je državne svetnike zanimal status imetnikov v povezavi z kolektivnimi tožbami v kolikor se prej niso pridružili nobeni tožbi. Kot pozitivno so ocenili, da sedanji zakon omogoča sodno varstvo, drugo pa je vprašanje poravnave kako dejansko doseči realizacijo poravnave. Zakon predvideva 7 članski odbor, ki po mnenju svetnikov niso neodvisni saj 2 imenuje Ministrstvo za finance in enega Banka Slovenije. S tem prihaja do konflikta interesov, saj t.i. neodvisni strokovnjaki podajajo mnenje o samemu sebi. Glavna naloga zakona je gotovo to, da se ugotovi ali so bili imetniki kvalificiranih obveznosti bank oškodovani in če so bili, da dobijo primerno odškodnino.

Tudi pri tem zakonu obstaja bojazen, da se bo zakon presojal na Ustavnem sodišču, saj tudi Odvetniška zbornica citira kar 10 členov tega zakona, ki so po njihovem mnenju neustavni.

Prav tako je bil izražen dvom v dobo šestih mesecev v kateri se mora narediti ocena, saj je le ta zelo kratka oz. ne izvedljiva. Tudi v zvezi s tem je povezano vprašanje združitev, kjer se v tožbi združi več sto upravičencev in v kolikor morajo vsi podati svoj podpis je to praktično v šestih mesecih nemogoče. Žal tudi zato, ker so nekateri med že umrli in tečejo postopki dediščine. Zanimalo jih je ali res ni možno narediti

poenostavljenih postopkov saj je povsem verjetno, da se bodo postopki po tem predlogu zakona trajali 5 ali več let in ne 6 mesecev.

Zanimal jih je tudi prenos na DUTB in kasneje na SDH. Prav tako kakšno je mnenje Pravno zakonodajne službe Državnega zbora.

Predstavnica ministrstva je pojasnila, da so zaradi poenostavitve v povezavi s kolektivnimi tožbami šli v sistem izključitve, kar pomeni, da bodo avtomatsko vsi iz preteklih postopkov vključeni, razen če to izrecno ne bodo želeli.

Neodvisnost odbora se zagotavlja tako, da predstavnike, ki jih bo imenovalo Ministrstvo za finance in Banka Slovenije ne delujejo v okviru teh inštitucij ali pa so v njih zaposlenih. Poleg tega je v zakonu naveden zelo širok nabor izključitvenih razlogov po katerih posamezniki ne morejo biti imenovani v odbor s čimer se prepreči konflikt interesov.

6 mesečni rok se jim zdi izvedljiv, saj bodo na voljo res vsi podatki prav tako bodo v odbor imenovani kompetentni strokovnjaki za katere menijo da bodo lahko opravili nalogo v tem času.

V povezavi z protiustavnostjo zakona so bili očitki predvsem v smeri z višino odškodnine, ki je sedaj fiksirana na 60% prav tako bo ta odškodnina oz. sredstva obrestovana. Še vedno pa imajo upravičenci možnost pravnega varstva. V novem zakonu so po njihovem mnenju naslovili vse vidike neustavnosti iz prejšnjega zakona.

Pridobili so tudi mnenje Pravno zakonodajne službe Državnega zbora. Njihove pripombe so uredili z amandmaji in pojasnili, tako da s tega vidika ni ostalo odprtih vprašanj sploh pa ne takih, ki bi bili ustavne narave

* * *

Za poročevalca je bil določen član komisije, državni svetnik Marko Staroveški.

Sekretar komisije
Rok Šimenc, l.r.

Predsednik komisije
Mitja Gorenšček, l.r.